

<<< מצוה גדולה להעביר הלאה אם ע"י אימייל
ואם ע"י הדפסה, להגדיל תורה ולהאדירה.

מאור אהרן

פרשת ויחי

כ"ב שנים היה סבור על יוסף שאינו חי ושרוי בצער היה, והשתא שנודע לו שהוא חי היאך לא אלך לראותו, וק"ל. ועי' תנחומא (חוקת ט"ו) דמודיעין לצדיקים יום מיתתן יעו"ש.

מ"ח ח'. וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה. יל"ה היאך ראה אותם והרי לא היה יכול לראות כדכתיב להלן (מקרא י') ועיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל לראות וגו', ושוב נמצא שכן הקשו האבן עזרא והרשב"ם, ותירצו דראה אבל לא ראה בראיה גמורה אלא בראיה לא ברורה, והוסיף הרשב"ם ראה מדכתיב לא יראני האדם וחי (שמות ל"ג כ') וכתוב (מ"א כ"ב י"ט) ראיתי את ה' יעו"ש.

מ"ז כ"ח. ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה. ולעיל (ויגש פמ"ה מקרא כ"ח) כתיב ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי אלכה ואראנו בטרם אמות, ויל"ה דכיון שיעקב חי במצרים י"ז שנה א"כ מאי קאמר אלכה ואראנו בטרם אמות, דהא עתה שנודע לו שיוסף חי חזר לו הרוח הקודש וכדכתיב (שם מקרא כ"ז) ותחי רוח יעקב אביהם ופרש"י וז"ל ותחי רוח יעקב אביהם שרתה עליו שכינה שפרשה ממנו עכ"ל, ונהי נמי שאין אדם יודע יום מותו מ"מ מסתברא טובא דידע יעקב ברוה"ק שיש לו עוד כמה שנים לחיות אלא שאינו ידוע המועד המדויק מתי יפטר, וכיון שכן מהו אלכה ואראנו בטרם אמות, ויל"ה דה"ק דאי לא אלך לראותו השתא אוכל למות מן הדרך הטבעית, שהרי

ארז"ל (תנחומא ויחי ו') וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה א"ר יהודה בר שלום וכי לא היה מכירן והלא בכל יום ויום יושבין ועוסקין בתורה לפניו ועכשיו הוא אומר מי אלה לאחר ששמשו אותו שבע עשרה שנה שעמד במצרים לא הכירן אלא שראה לירבעם בן נבט ולאחאב בן עמרי שעומדין מאפרים עובדי עכו"ם ונסתלקה ממנו רוה"ק כשראה יוסף כך מיד נשתטח בקרקע ובקש רחמים לפני הקב"ה ואמר רבון העולמים אם הן ראויין לברכה אל תחזירני היום בבשת פנים מיד הכניס הקב"ה רוה"ק ביעקב וחזר וברכן כו' ע"כ, ומהא דכתיב (לעיל מקרא ה') ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד באי אליך לי הם אפרים ומנשה כראובן ושמעון לי יהיו, אין ראייה שהכירן, דיתכן שרק שמע עליהם, ולכן לא הביא המדרש ראייה מהאי קרא שהכירן.

מ"ח ט'. ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלקים בזה ויאמר קחם נא אלי ואברכם. יל"ה היאך עתה אמר יעקב ליוסף קחם נא אלי ואברכם והרי כיון שנסתלקה ממנו שכינה לא היה יכול לברכם כדלעיל מקרא ח', ויתכן דלכן פרש"י וז"ל בזה כו' ובקש יוסף רחמים על הדבר ונחה עליו רוה"ק עכ"ל, וק"ל.

מ"ח י"א. ויאמר ישראל אל יוסף ראה פניך לא פללתי והנה הראה אתי אלקים גם את זרעך. יל"ה דהא לעיל (מקרא י') כתיב ועיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל לראות ויגש אתם אליו וישק להם ויחבק להם, וא"כ היאך כתיב ראה פניך וגו', וי"ל דאין הכונה שעתה רואה את יוסף וזרעו, אלא הכונה לזה שראה אותם כשהגיע למצרים מאז ועד שלא היה יכול לראות. ועי' מש"כ לעיל מקרא ח'.

מ"ח י"ד. וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו כי מנשה הבכור. יל"ה דהרי כבר לא ראה והיאך כיוון ידיו ימינו על ראש אפרים ושמאלו על ראש מנשה, ואין לומר שלא בכונה עשה כן יעקב ששם יד ימינו על אפרים ויד שמאלו על מנשה, כיון דהא להלן (מקרא י"ט) כתיב וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי וגו' והיינו ידעתי שמנשה הבכור ועוד ידעתי שהנחת ידי הימנית על ראש אפרים דיקא, וצ"ל דראה ברוה"ק.

מ"ח ט"ו. ויברך את יוסף ויאמר האלקים אשר התהלכו אבתי לפניו אברהם ויצחק האלקים הרעה אתי מעודי עד היום הזה. יל"ה היכן מצינו הכא ברכה ליוסף דהלא לא מצינו אלא

שבירך יעקב את מנשה ואפרים כדכתיב להלן (מקרא ט"ז) יברך את הנערים ופרש"י מנשה ואפרים, וי"ל דברכת יעקב למנשה ואפרים זהו ברכה ליוסף, והטעם כי ודאי היתה בזה טובה גדולה ליוסף, שהרי ארז"ל (סוטה ל"ו ב') דעתיד היה יוסף להוליד י"ב שבטים כיעקב שהוליד י"ב שבטים, וע"י מעשה אשת פוטיפר יצאו י' טיפות ש"ז מבין צפני ידיו (עי' אוה"ק הק' לעיל מקרא ט') יעו"ש, והשתא כיון שבירך יעקב את מנשה ואפרים להיות ג"כ שבטים נעשה בזה טובה גדולה ליוסף דלפחות ב' מבניו יהיו שבטים, וזהו ויברך את יוסף שברכת מנשה ואפרים היה ברכה ליוסף בזה שנעשו שבטים, וק"ל. ועי' רמב"ן ואוה"ח הק'.

מ"ח י"ז. וירא יוסף כי ישית אביו יד ימינו על ראש אפרים וירע בעיניו ויתמך יד אביו להסיר אתה מעל ראש אפרים על ראש מנשה. יל"ה למה רק עתה יוסף תמך יד אביו, ולמה לא לפני שיעקב בירך את יוסף (לעיל מקרא ט"ו), וי"ל דהתחיל יעקב בברכה שבירך ליוסף, ולכן לא הפסיק יוסף אותו מלברך, ורק כשגמר לברך את יוסף אז אמר יוסף ליעקב אלו הדברים. ומה שהניח יעקב ידיו על מנשה ואפרים בזמן שבירך את יוסף, היינו משום שבברכה ליוסף היתה כלולה ברכה למנשה ואפרים וכדפרש"י וז"ל יברך את הנערים מנשה

ואפרים עכ"ל, ועי' שפתי חכמים שם. ולדברינו לעיל (מקרא ט"ו) נמי ניחא דברכת יוסף היתה מה שבירך את מנשה ואפרים יעו"ש. ובספורנו פירש דברכת יעקב ליוסף לא כתוב בתורה מה ברכו, ומה שכתוב שברכו המלאך הגאל וגו', ה"ז ברכתו למנשה ואפרים לבד בלא יוסף, אבל פירוש זה לכאורה צ"ב דא"כ למה כתיב להלן (מקרא כ') ויברכם ביום ההוא וגו', דהרי עדיין מברכם, שהרי כבר התחיל קודם לברכם.

מ"ח כ"ב. ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי. פרש"י וז"ל בחרבי ובקשתי כשהרגו שמעון ולוי את אנשי שכם נתכנסו כל סביבותיהם להזדווג להם וחגר יעקב כלי מלחמה כנגדן כו' עכ"ל, יל"ה דהא לעיל (וישלח פל"ה מקרא ה') כתיב ויסעו ויהי חתת אלקים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב, וי"ל דהטעם שלא רדפו אחריהם הוא מפני שיעקב חגר כלי מלחמה כנגדן, והכלי מלחמה היינו החרבי ובקשתי דהיינו התפלה וכדאי' בת"א ועי' רש"י, והחתת אלקים הוא מכח התפלה. ועי' שפתי חכמים.

מ"ט א'. ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם

באחרית הימים. פרש"י וז"ל בקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה והתחיל אומר דברים אחרים עכ"ל, אמנם יוסף ידע את הקץ כדארז"ל (שמו"ר ה' י"ג) שיעקב גילה לו יעו"ש, והובא בבעל הטורים להלן (פ"נ מקרא כ"ה) יעו"ש.

מ"ט ט'. גור אריה יהודה מטרף בני עלית כרע רבץ כאריה וכלביא יקימנו. פרש"י וז"ל מטרף ממה שחשדתיך בטרופ טורף יוסף חיה רעה אכלתהו וזהו יהודה שנמשל לאריה עכ"ל, הנה נמצא מבואר דהא דכתיב לעיל (וישב פל"ז מקרא ל"ג) ויכירה ליאמר כתנת בני חיה רעה אכלתהו טרף טרף יוסף היינו שיעקב חשד דוקא ביהודה.

ולפי"ז אפשר ליישב הא דקשה אהא דכתיב לעיל (ויגש פמ"ד מקרא י"ח) ויגש אליו יהודה וגו', וצ"ב למה דוקא יהודה נגש (ועי' מש"כ בזה רש"י לעיל שם מקרא ל"ב) והשתא אתי שפיר והיינו משום דפחד יהודה שיעקב יראה שגם את יוסף וגם את בנימין הוא גרם שלא חזרו.

מ"ט ל"א. שמה קברו את אברהם ואת שרה אשתו שמה קברו את יצחק ואת רבקה אשתו ושמה קברתי את לאה. הא דכתיב שמה קברו את אברהם ניחא הא

דכתיב בלשון רבים וכדכתיב לעיל (חיי שרה פכ"ה מקרא ט') ויקברו אתו יצחק וישמעאל בניו וגו', וכן ניחא הא דכתיב שמה קברו את יצחק בלשון רבים וכדכתיב לעיל (וישלח פל"ה מקרא כ"ט) ויגוע יצחק וימת ויאסף אל עמיו זקן ושבוע ימים ויקברו אתו עשו ויעקב בניו, אבל הא דכתיב ואת שרה אשתו צ"ב דהא את שרה רק אברהם לבדו קבר וכדכתיב לעיל (חיי שרה פכ"ג מקרא י"ט) ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, וכן גבי רבקה קשיא דכיון שיעקב אבינו ועשו לא היו בזמן פטירתה אצלה כדפרש"י לעיל (וישלח פל"ה מקראות ח' ט') ע"כ שיצחק קבר אותה לבדו, ויתכן לסייע עוד שיצחק קבר את רבקה לבדו מדכתיב ואת רבקה אשתו וכמו דכתיב ואת שרה אשתו וכמו שגבי שרה אברהם קבר אותה לבדו ה"נ גבי רבקה יצחק קבר אותה לבדו, ואין ליישב דיעקב רצה לומר דהוא עצמו לא קבר אלא את לאה, חדא דא"כ היה צ"ל שמה נקברו, ועוד דהא את יצחק גם יעקב קבר, וצ"ב. **ועיין** רמב"ן דהקשה אמאי לא אמר יעקב שמה קברתי את יצחק, שהרי גם הוא קבר את יצחק יעו"ש, ולכאורה י"ל דכיון דזה כתיב בהדי הא דכתיב ואת רבקה אשתו, לכן למה אמר שמה קברתי, כי את רבקה לא קבר רק את יצחק.

נ' א'. ויפל יוסף על פני אביו ויבך עליו וישק לו. מכאן עוד ראייה להא דארז"ל (תענית ה' ב') יעקב אבינו לא מת, דהא איתא בספר חסידים שאסור לנשק את המת, והיאך נישק יוסף ליעקב אחר ויגוע ויאסף אל עמיו, אלא על כרחך דיעקב אבינו לא מת. ושוב נמצא דכעין זה כתב האוה"ח הק' יעו"ש, אבל א"כ צ"ב למה הגמ' לא הביאה ראייה זו.

נ' י"א. וירא יושב הארץ הכנעני את האבל בגרן האטד ויאמרו אבל כבד זה למצרים על כן קרא שמה אבל מצרים אשר בעבר הירדן. הנה לעיל (מקרא י') כתיב ויבאו עד גרן האטד אשר בעבר הירדן ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד ויעש לאביו אבל שבעת ימים ופרש"י וז"ל גרן האטד מוקף אטדין היה ור"ד על שם המאורע שבאו כל מלכי כנען ונשיאי ישמעאל וכיון שראו כתרו של יוסף תלוי בארונו של יעקב עמדו כולן ותלו בו כתריהם והקיפוהו כתרים כגורן המוקף סייג של קוצים עכ"ל, ומבואר בזה דע"ש המאורע שהיה שם, נקרא המקום הזה, גרן האטד, וא"כ יל"ה מאי כתיב הכא בקרא דידן על כן קרא שמה אבל מצרים וגו' הרי באותו הזמן המקום הזה כבר נקרא גורן האטד, וי"ל דיושב הארץ הכנעני קרא למקום אבל מצרים אף שכבר קראו למקום גרן האטד ע"ש המאורע שהיה שם, ועוד

י"ל דבתחילה כשהיו שם נקרא אותו המקום גרן האטד ולאחמ"כ כשהלכו משום לקבורה נקרא אבל מצרים.

נ' כ'. ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטבה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב. יל"ה דהנה כשאמר להם יוסף (לעיל ויגש פמ"ה מקרא ו') כתיב כי זה שנתיים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אין חריש וקציר, ואח"כ ירד יעקב למצרים והיה בה י"ז שנה כדכתיב (לעיל פמ"ז מקרא כ"ח) ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו', וא"כ נמצא דעתה כשנפטר יעקב וחזרו מהקבורה בא"י למצרים כבר היה י"ב שנים אחר שנגמר הרעב, וכיון שכן, מהו למען עשה "כיום הזה" להחיות עם רב דהרי כבר נגמר הרעב, וצ"ב.

עוד יל"ה מה פחדו אחי יוסף שלא יכלכלם כדכתיב להלן (מקרא כ"א) ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וגו', דהרי הרעב כבר נגמר י"ב שנים קודם, וצ"ב.

נ' כ"ה. וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלקים אתכם והעליתם את עצמתי מזה. יל"ה למה נאמר על יוסף עצמתי, והרי צדיקים אין רימה ותולעה שולט בהם, וביותר יוסף שהיה במדת יסוד שביסוד, וכן קשה בהא דארז"ל (מס' שמחות פי"ב)

אמר רבי אליעזר בר צדוק כך אמר לי אבא בשעת מיתתי קברני בבקעה תחלה ובסוף לקט עצמי ותנם כו' ע"כ דהיתכן דהתנא רבי צדוק יהיה לעצמות (ועי' מש"כ בזה שמות בשלח פי"ג מקרא י"ט באריכות נפלאה בעזה"י) וי"ל דהנה מבואר בטור ובב"ח (יו"ד סי' שס"ב) דבא"י שארץ הרים ובקעות היא יש שם קור גדול שמייבש בשר המת ואח"כ אינו יכול לבוא לידי רימה ובבבל שאין שם קרירות אלא הלחות גובר שם צריכין לתת עפר על פניו ועל עיניו כדי שיתעכל מהר ולא יאכלנו רימה יעו"ש, ולפי"ז א"ש משום דנתבאר דיש אופן שנתעכל הבשר שלא ע"י רימה ושוב לא קשיא מהא דאין רימה ותולעה שולט בצדיקים, דאה"נ רימה ותולעה אין אבל מ"מ הבשר מתעכל.

ודברי הטור והב"ח יל"ה מהא דאמרי' (ב"ב י"ז א') ת"ר ז' לא שלט בהן רמה ואלו הן אברהם יצחק ויעקב משה אהרן ומרים ובנימין בן יעקב כו', והשתא בשלמא משה אהרן ומרים שנקברו בחו"ל ניחא דהרבותא דאפי"ה לא שלט בהן רמה ותולעה אבל אברהם יצחק ויעקב ובנימין בן יעקב שנקברו בא"י מאי הרבותא דלא שלט בהן רמה, וצ"ל דהכונה דאפילו אם היו נקברים בחו"ל ג"כ לא היה בהם רמה ותולעה וכמשה אהרן ומרים.

והנה כתב החת"ס (שו"ת ח"ב יו"ד סי' של"ז) דעצם הנסכוי נשאר

בשלמותה גם לאחר שהגוף נרקב והיינו משום שהיא לא נהנתה מאכילת עץ הדעת ביום השישי יום בריאת העולם כדאמרי' בגמ' (סנהדרין ל"ח ב'), שהרי עצם זו אינה ניזונית ממאכליו של האדם אלא מסעודת מלוה מלכה במוצש"ק כדכתב הב"י (או"ח סי' ש' סק"א), והרי אדם הראשון אכל מעץ הדעת ביום ו' וכנ"ל וכיון שכן לא נכללה בקללת ואל עפר תשוב ע"כ, ויל"ה דלדברי החת"ס נמצא מבואר דאף עצמות מרקיבין דאל"כ מאי הרבותא דוקא שעצם הנסכוי נשאר שלם, וקשיא דהא אמרי' (שבת קנ"ב ב') כל שיש לו קנאה בלבו עצמותיו מרקיבין כל שאין לו קנאה בלבו אין עצמותיו מרקיבים, ואין ליישב דהא דכתיב ואל עפר תשוב היינו בכללות אבל בפרט כגון צדיקים לא נכלל בזה הקללה, משום דכתב רש"י שם וז"ל והא כתיב ואל עפר תשוב והאי ליכא למימר ברשעים לחודייהו דכל קללותיו של אדה"ר כל הדורות שוין בהן עכ"ל (ויל"ע בזה מהא דאמרי' (סוטה י"ד ב') מכאן לנשים צדקניות שלא היו בפיתקא של חוה, ומרן הגר"ח קניבסקי שליט"א ענה לי במכתב על זה וז"ל אבל היו בפתקא של חוה עכ"ל), וי"ל דהחת"ס קאי על אותם שיש להם קנאה בלבם, וצ"ב.

ועתה דאתינן לענין עצם הנסכוי נבוא לדון בזה מעט בעזה"י, דהנה אמרי' (סוכה כ"ה א') דתניא ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' אותם אנשים מי היו נושאי

אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף דְּבָרֵי ר'י הַגִּלְלִי
ב"ע אֹמֵר מִישָׁאֵל וְאַלְצָפֶן הָיוּ שֶׁהָיוּ
עֶסְקִין בְּנֶדֶב וְאַבִּיָּהוּא ר' יִצְחָק אֹמֵר
כּו' ע"כ וְכָתְבוּ הַתּוֹס' וְז"ל מִישָׁאֵל
וְאַלְצָפֶן הָיוּ וְא"ת וְלמ"ד פֶּרֶק ד'
מִיתוֹת (סִנְהֶדְרִין נ"ב א') דְּשֶׁרְפָּה
מִמֶּשׁ הוּאִי שֶׁנִּשְׂרָפוּ גּוֹפִיָּהֶן וְכֵן נִמִּי
דְּרֵשׁ בַּתּוֹס' אֶקְרָא דּוֹתָא כֹּל אִשׁ
אוֹתָם אִמָּאִי נִטְמָאוּ וִי"ל דְּשִׁמְא
שֶׁלְדָן הִיתָה קִיִּימַת כִּאִילוּ נִשְׂרָפוּ
ע"ג טְבֵּלָא כְּדָאֵמֵר פֶּרֶק הַמִּפְלֵת (נִדָּה
כ"ז א') מֵת שֶׁנִּשְׂרָף וְשֶׁלְדוּ קִיִּימַת
טִמָּא עכ"ל, וּבִפְעֻנָּח רִזָּא (בְּמִדְבָּר
פִּי"ז מִקְרָא ב') תִּירֵץ דְּאִמְנָם הֵם
נִשְׂרָפוּ אֲבֵל עֵצִים הַנִּסְכּוּי לֹא נִשְׂרָפָה
וְהִיא טִימָאָה אֶת מִישָׁאֵל וְאַלְצָפֶן
יַעו"ש.

וְכָתְבִי הַרְמַב"ם (פ"ג מֵהֵל' טוֹמָאֵת
מֵת ה"ט) וְז"ל הֵמֵת שֶׁנִּשְׂרָף וְשֶׁלְדוּ
קִיִּימַת וְהִיא הַשְּׁדֵרָה וְהַצְלָעוֹת ה"ז
מִטְמָא כֵּמֵת שֶׁלֵּם כּו' עכ"ל, וּמִשְׁמַע
דָּאֵם אֵין שֶׁלְדוּ קִיִּימַת טַהוֹר, וִיל"ה
דֵּהָא לֵהֲלֵן שֵׁם (ה"י) כְּתָב הַרְמַב"ם
וְז"ל וְכֵן אִפְרֵי הַשְּׂרֹפִין טַהוֹר כּו'
עכ"ל, וּמִשְׁמַע דֶּאֱפֵי אִם שֶׁלְדוּ קִיִּימַת
טַהוֹר, וִי"ל דְּבִהֲלָכָה ט' אִיִּירִי
הַרְמַב"ם שֶׁנִּשְׂרָף חֵי וּבִזָּה יֵשׁ חִילּוּק
אִם שֶׁלְדוּ קִיִּימַת אִם לֹא, וּבִה"י
אִיִּירִי הַרְמַב"ם שֶׁנִּשְׂרָף גּוֹפּוֹ לֵאחֲרֵי
שֶׁכָּבַר מֵת וּבִזָּה אִם שֶׁלְדוּ קִיִּימַת
טַהוֹר.

מִיָּהוּ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם לְכַאוּרָה צ"ב
טוֹבָא, דֵּהָא עֵצִים הַנִּסְכּוּי אִינָּה
נִשְׂרָפָת כְּדִכְתָּב הַפְּעֻנָּח רִזָּא וְכִנ"ל,
וְכִיוֹן שֶׁכֵּן, הִיאֵךְ פֶּסֶק הַרְמַב"ם
דְּטַהוֹר, וְהָרִי אִפִּילוּ עֵצִים כְּשֶׁעוֹרָה
מִטְמָא כְּדִכְתָּב הַרְמַב"ם שֵׁם (ה"ב)

וְז"ל וְאֵלוּ מִטְמָאִים בְּמַגַּע וּבְמִשָּׂא כּו'
וְעֵצִים אִפִּילוּ כְּשֶׁעוֹרָה כּו' עכ"ל, וְעַל
כְּרַחֲיֵנוּ צ"ל דֶּאֱפֵי שֶׁעֵצִים הַנִּסְכּוּי
אִינָּה נִשְׂרָפָת מ"מ הָעֵצִים מִתְחַסֵּר
בְּכֹל דֵּהוּ, וְכִמְש"כ הַרְמַב"ם שֵׁם
(הט"ו) וְז"ל וְאֵלוּ אִם חִסְרוּ כֹל
שֶׁהוּא טַהוֹרִין כּו' וְעֵצִים כְּשֶׁעוֹרָה כּו'
עכ"ל, וְלֵהֲכִי כְּתָב הַרְמַב"ם בִּה"ט
וּבִה"י דְּטַהוֹר, אֲבֵל אִכְתִּי צ"ב מִשּׁוֹם
דֵּהוּי אֹקִימַתָּא בְּדְבָרֵי הַרְמַב"ם
דְּבִהֲכִי אִיִּירִי.

וְלִתִּירוּץ זֶה נִמְצָא דֵּהֲדֵרָא קוּשִׁיא
לְדוֹכְתָא הִיאֵךְ מִישָׁאֵל וְאַלְצָפֶן
נִטְמָאוּ, דַּעֲתָה לְכַאוּרָה א"א לֹאֵמֵר
שֶׁעֵצִים הַנִּסְכּוּי טִמָּא אוֹתָם (כִּמְש"כ
בִּפְעֻנָּח רִזָּא) כִּיוֹן דֵּהוּא גַּם נִתְחַסֵּר
בְּכֹל דֵּהוּא וְכִמְש"נ לְמַעְלָה, וְע"כ
צ"ל כְּתִי' הַתּוֹס' דְּשֶׁלְדָן הִיתָה קִיִּימַת
שֶׁהָרִי נִשְׂרָפוּ חַיִּים וּבִהָאִי גּוֹנָא
מִטְמָא וְכִמְש"נ לְמַעְלָה, אֵךְ בְּטִלָּה
דַּעֲתָנוּ לְדַעֲתָ הַפְּעֻנָּח רִזָּא, וְצ"ב.

וְכִיוֹן דֵּאֲתִינֵן לִהְלָכוֹת הֵמֵת נִדּוֹן בִּזָּה
עוֹד עֲתָה מַעֲט בַּעֲזָה"י, דֵּהֲנָה כְּתָב
הַש"ך (י"ד ס' ש"ס"ז סק"ג) בִּשְׁם
הַמַּהֲרַש"ל דֵּאֵין לֹאֵמֵר קְדִישׁ ע"י
הַקֹּבֶר רַק בְּמִרְחָק שֶׁל ד' אֲמוּת,
וּמֵאִידֵךְ רֵאִיתִי בִּשְׁם הַמַּעֲבָר יִבֵּק
דְּכָתְבִי לְהַקְלֵ בִּזָּה מִשּׁוֹם דְּכֹל הַנַּעֲשֵׂה
לְכַבּוּדוֹ שֶׁל נִפְטָר לֹא חָשִׁיב כְּלוּעַג
לְרֵשׁ ע"כ, וְלְדְּבָרֵי הַמַּעֲבָר יִבֵּק צ"ב
מֵאִי שֶׁנָּא מֵהֲטִלִית שֶׁע"ג הֵמֵת בַּעֲת
הַלוּיָהּ שֶׁאֵין בָּהּ צִיצִית דֵּהָרִי כִיוֹן
שֶׁהֲטִלִית שֶׁע"ג הֵמֵת זֶה נַעֲשֵׂה
לְכַבּוּדוֹ אֵין זֶה לוֹעַג לְרֵשׁ וְלִמָּה אֵין
בָּהּ צִיצִית, וִי"ל דִּמ"מ כְּשֶׁנִּכְנָסִים עִם
הֵמֵת לְבֵית הַקְּבֵרוֹת ה"ז לוֹעַג לְרֵשׁ
לְשֶׁאֵר מֵתִים הַקְּבוּרִים שֵׁם, מִיָּהוּ זֶה

דוחק דא"כ למה קדיש שרי לומר
שם והא זה לועג לרש לשאר מתים
הקבורים שם, ושמא יש לחלק
דקדיש כיון דהוי עילוי נשמה
לנשמה פלונית דוקא א"כ שמא
הנשמה של הפלוני שנמצא קבור
בסמוך אינו יודע ומרגיש בזה,
ויל"ע.

והנה ארז"ל (מדרש שמואל פכ"ג
ד"ה שלשה) נולד אדם הכל שמחין

מת הכל בוכין ואינו כן אלא נולד
הכל צריכין לבכות מת הכל צריכין
לשמוח מפני שהן יודעין שיצא
בשלום מן העולם כו' ע"כ, ויה"ר
שנזכה למה שאמרו רז"ל (ב"מ ק"ז
א') ברוך אתה בבואך וברוך אתה
בצאתך שתהא יציאתך מן העולם
כביאתך לעולם מה ביאתך לעולם
בלא חטא אף יציאתך מן העולם
בלא חטא אכי"ר.

ברוך רחמנא דסייען

**בברכה מרובה, בידידות רבה, אהרן בהגאון הגדול ר' יעקב
הלוי שליט"א גרנדש
חזון איש 2/2 זכרון יעקב, ארץ ישראל. פל: 0548408381.**
